

az ország iskoláinak nagyobb tömegénél még ismeretlen az iskolaorvos és annak intenzív munkája. A folyóirat bevezető cikkében jelzi: „Komoly jelek mutatják, hogy a mi legfőbb törekvésünk, az iskolaorvosi intézmény országos kiterjesztése a hivatalos körök belátása szerint is elkerülhetetlen.” Minden komoly nevelő örömmel fogja üdvözölni ezt a kiterjesztést!

*Egészségügyi propaganda az iskolában* cím alatt 4 iskolaorvostól 4 szülői értekezleten elhangzott előadást közöl a folyóirat. Ezek témái: az első segélynyújtás, a serdülő gyermek, a gyermek otthona, a szervi szívbajok.

**Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok** szeptemberi számában folytatja a kémia tanításának történetét Loczka Alajos dr. Cavalloni Ferenc dr. felsorolja azokat a témákat a lég- és honvédelmi ismeretekből, amelyeket a fizika tanára tárgya keretei közé illeszthet. Ha minden tanár e téren megteszi a maga kötelességét, szükségtelen, az amúgy is helytelennek tartott külön honvédelmi óra beállítása. Csada Imre dr. a tankönyveinkből ismert eszköznek — a hajítási görbe szemléltetésére — praktikus elkészítését és a tanításban való felhasználását ismerteti. Mint régen tudjuk, a rajznál jobb, mert többoldalú, gyorsan változtatható eseteket mutat. Elemzésre jobban alkalmas, mint a tényleges hajítási kísérletek. Balyi Károly az 1935–36. tanévi középiskolai fizikai gyakorlatokról összeállított statisztikája alapján megállapítja, hogy mind a különálló fizikai gyakorlatokon, mind a munkáltató fizikatanításban résztvevők száma növekedett.

*Matzko Gyula.*

**A Pädagogischer Führer** 1936. évi 10. számának említésre méltó közleményei:

*F. Koschabek: A mészke vegyi összetétele* címmel egy kémiai munkaórát közöl.

Egy munkacsoport felszerelése: 2 próbacső, beleillő átfúrt gumidugó, derékszögben meghajlított üvegsővel, melyre egy kb. 40 cm hosszú gumicső van erősítve, 1 csésze hígított sósav 1:5, friss mészvíz, gyújtó, 1 próbacső spirítusszal, kb. 10 db. borsónagyságú márványdarab.

Az óra menete:

A mészke körül tanultak felújítása.

Cél: A mészke vegyi vizsgálata.

Mi a mészke? Vagy elem, vagy vegyület.

Milyen eszközöket használtunk eddig a vegyületek alkotórészeinek meghatározására? Hő, villamos áram, sav.

A tanár magasfeszültségű áram, valamint réz, cink és sárgarézh felhasználásával mutat be kísérleteket. A réz elégekor a lángot zöldre, a cink kékre, a sárgarézh zöldre és kékre festi. A sárgarézh tehát rézből és cinkből áll. Eredmény: Sok égő fém megfesti a lángot, s ebből könnyen felismerhetők.

A tanuló kísérlet a következő:

1. A csészét felig öntjük spirítusszal.
2. Adunk hozzá 4–5 csepp hígított sósavat.
3. Meggyújtjuk: a láng majdnem színtelen.
4. Teszünk a csészébe 3–4 márványdarabot.

#### 5. A láng narancesszínű lesz.

Eredmény: Az erősebb sósav kiszorította a mészkőből a gyengébb szén-  
a kalcium (Ca).

Mivel a mészkő nem tiszta fém, a másik alkotórészt is meg kell állapítani.

1. A munkacsoport közepén ülő tanuló a próbacsőbe teszi a maradék márványtörmelékét és a bal kezében tartja. Jobb kezébe fogja a gumidugót a próbacső elzárására.

2. A tanuló jobb szomszédja 4 cm-nyi mészvizet önt a második próbacsőbe és a szabad gumicsövet a folyadékba mártja.

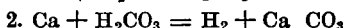
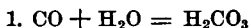
3. A bal szomszéd a mészköves próbacsőbe 1 cm-nyi hígított sósavat önt és azonnal lezárja.

4. A mészkő pezseg.

5. Az elszálló gáz megzavarja a mészvizet.

Eredmény: Az erősebb sósav kiszorította a mészkőből a gyengébb szén-savat. A mészkő kalciumból és szén-savból áll, neve tehát szén-savas kalcium. Mivel a szén-savas vegyületeket karbonátoknak nevezzük, ezért a mészkő kalciumkarbonát. A fém és sav egymással alkotott vegyületei többnyire sós ízek, ezért sóknak is nevezzük őket. A mészkő tehát só.

A vegyi folyamatok felírása:



3. A mészkő kémiai jele:  $\text{Ca CO}_3$

*A. Schultes Családismeret az iskolában* c. cikke az idevágó gazdag német *völkisch*-pedagógiai irodalommal ellentétben a családfa problémájának a történettanításban való jelentőségét tárgyalja. A családfa lényegének érzékeltesére álljon itt a cikkíró fiának családfája (rövidítve):

1645. Bernhardsthalban él a család őse, Mátyás, aki egymaga éli át a 30 éves háború borzalmait: városának a svédek által történt elpusztítását.

1683. János ős születése. — A törökök ostromolják Bécsét.

1740. János ős megszerzi a családi házat Bernhardsthalban. — Mária Terézia trónralépése.

1781. Márton ükapa házassága. — II. József császár megszünteti az úrbéri terheket.

1809. Márton szépapa legényideje. Napoleon Alsó-Ausztriában. — Az asperni csata.

1833. Ádám Schultschik ős, kerületi bíró Hohenauban (Bernhardsthal kerületi székhelye). — Kolera Alsó-Ausztriában.

1848. Márton szépapa szabad paraszt lesz. — Forradalom.

1866. Jakab dédapa a königgrätzi csatában.

1899. Apa születése. — A búr háború.

1914. Apa középiskolai tanuló.

1915. Nagyapa bevonul katonának a világháborúban. — Szerbia meghódítása.

1916. Nagyapa Olaszországban. — Ferenc József halála.

1917. Apa bevonul, Romániába kerül. — Az utolsó iszozói csata.

1918. Apa Olaszországban. — A világháború befejezése, a háború elvesztése.

1919. Apa a nemzetőrségben. — A versaillesi és st.-germaini béke.

1920. Apa tanító. — A népszövetség megalakulása.

1921. Apa Hohenauba kerül.

1922. A szülők házassága. — A franciák megszállják a Ruhr-vidéket. Stb.

A tanuló a családja segítségével meghitt közelségbe kerül a történelemmel s az élet egyéb vonatkozásaival (gazdasági, társadalmi, népesedési, biológiai, egészségtani vonatkozások). A nemzetségben az egész nemzet képe tükröződik.

A családismeret nálunk még teljesen ismeretlen. Igaz, hogy nem is valószínűsíthető meg a török uralom folytán oly mértékben, mint a nyugati államokban. Mégis érdemes rajta gondolkozni és lehetőség esetén felhasználni. Bizonyára új színnel lehetne vele a történettantitást gazdagítani.

R. Meister: *Az 1935-36. év pedagógiai irodalmának áttekintése* c. cikke hasznos kalauz a pedagógiai irodalom útvesszőiben. A gyakorlati pedagógust érdeklő néhány mű:

H. Nohl: *Die pädagogische Bewegung in Deutschland und ihre Theorie* c. műve a németországi pedagógiai mozgalmakat ismerteti. A közismert pedagógus kitűnő alapvetése a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot.

F. W. Foerster: *Alte und neue Erziehung* c. műve méltóan sorakozik a nagy pedagógus eddigi alkotásai mellé.

W. Tengel: *Die kaufmännisch-wirtschaftliche Erziehung und Bildung in Vergangenheit und Gegenwart* c. könyve rendkívül időszerű iskolaszervezeti kérdésekbe vág: a gazdasági nevelés múltjával és jelenésével foglalkozik.

M. Stecher: *Wirtschaftliche Bildung* c. füzeté az előbbi egészíti ki.

L. Battista: *Handbuch der Erziehung und des Unterrichtes in der Hauptschule* c. kollektív mű az osztrák polgári iskolai pedagógia alapvető kézikönyve. Eddig megjelent a földrajz és a természetrajz kötete.

H. Amann: *Lichtbild und Film in Unterricht und Volksbildung* c. hatalmas munkája a filmoktatás technikáját, pedagógiáját, módszerét és esztétikáját tárgyaló kézikönyv.

Szántó Lőrinc.

**Der Deutsche Volkserzieher** 1936. 19. számában figyelmet érdemel H. Scharrelmann, Berlin: *Az oktatás elmélyítő hatása* c. tanulmánya. A szerző megállapítja, hogy az iskolai oktatás leginkább csak a tárgyi tudást szolgálja. Bővíti a tudást, de a lélek mélységeibe nem hat le, pedig a legigénytelenebb témából is kihajthat az igazi műveltség csirája. Legtöbbször megelégszünk a tananyag megismertetésével, de annak nevelő hatásával nem törődünk. A német iskola ma jellemiskolává készül átalakulni, melyben a tanuló egészséges életszemléletet kell, hogy nyerjen. A világnézet a népről, államról s vallásról szóló nézetekből tevődik össze, s magában foglalja Istent és a természetet. A tanterv minden része alkalmas arra, hogy ezt kialakítsa a lélekben. A tapasztalat szerint a leghatásosabb eljárás az, ha valamely tárgyból kiindulva közös és szabad beszélgetésben törekszünk a gyermek megnyilatkozásra bírni, mondaná el saját véleményét. Ezt azután a nevelő